

85. — **De systemate Viæ Mediæ.** — Hoc systema nomen et initium sumpsit ab Anglicanis iis qui primis Reformationis suæ erratis insistentes tentarunt plùs minùsve apertè mediam inire viam inter Religionem Romanam, è quâ egressi erant, et Protestantismum in quem Anglicana Religio plenis se dabat velis. Ii tamen nunquam sectam fecère ab aliis divisam, sed quamdam, ut ita dicam, in communione Anglicanâ factionem, pro variâ temporum fortunâ, sive timidam sive audacem, novissimè demùm feliciter audaciorem sub nomine *Puseyismi*, à duce suo D^o Pusey, vel etiam *Ritualismi*, à ritibus nempe catholicis, quos, pro posse suo, usurpat. Non enim in solâ Ecclesiæ notione, sed in dogmatibus quoque et observantiis, à Protestantismo, cujus etiam nomen satis communitè respuunt, multùm recedunt, ut appropinquent ad Catholicismum, hisce præsertim temporibus (1). Quod autem ad Ecclesiam attinet, solum hîc nobis est expendendum.

Admittunt nempe Deum Ecclesiæ universali dedisse aliquam actionem, more societatis, in communi exercendam, et consequenter aliquam ad id posuisse in ipsâ Auctoritatem supremam, imò et infallibilem, uti non rarò fateri videntur. Hanc autem Auctoritatem Deus posuit penès Apostolos primùm ac dein penès eos quibus illa transmitteretur ab Apostolis per missionem cum Ordinatione episcopali, juxta eos, essentialiter conjunctam (2). Ecclesia igitur

(1) Circa hujus scholæ in hoc sæculo renovationem et progressum, V. præsertim R. P. Newman : *Hist. de mes opinions religieuses*, vel etiam : *Perte et gain; histoire d'un converti*, ubi eadem in spectaculo ponit. Circa recentiores autem ejusdem scholæ manifestationes, V. D. J. Gondon : *De la réunion de l'Egl. d'Angleterre protestante à l'Egl. cathol.* — Cfr etiam quosd. artic. ap. *Etudes des R. P. Jésuites*, speciatim, ex unâ parte, 1866, t. IX, p. 132, 259, 378, t. XI, p. 398, itemque 1868, t. I, p. 54; et ex alterâ parte, 1867, t. XII, p. 115; — item et *Revue cathol. de Louvain*, juillet 1869, janv. et févr. 1870.

(2) V. suprâ, p. 219 not. 2. — Et ita jam Mason, theologus Angli-

componitur omnibus iis qui talibus ab Episcopis gubernantur; et, quia tales reapse Episcopos invenire est, juxta eos, tum apud Anglicanos et cæteros Episcopalistas, tum apud Romanos, tum apud Græcos, tribus iis proinde communionibus, quasi totidem *ramis*, vera Ecclesia catholica componitur. Atque si, (quod totis illi exoptant votis) trium harum communionum Episcopi in unum congregarentur Concilium, istud haud dubiè infallibile foret (1), sicut infallibilia fuère Concilia ante lugendam illam Ecclesiæ divisionem celebrata.

Ita certè multi hodie ex Anglicanis. — Item Græci, licèt non ejusdem omninò conditionis, de facto, haberi debeant (videb. infrâ), vix ab illis, quoad principia saltem, differunt (2). Hic enim omnes admittunt auctoritatem viguisse infallibilem *in antiquâ Ecclesiâ œcumenicâ* et speciatim *in septem ejus Conciliis œcumenicis* (3), ac rursus

canus sub rege Jac. I (*Vindiciæ Eccl. Anglicanæ*, l. IV, ch. 1, n. 10) : « Quà et undè Episcopi sunt, jurisdictionem habent. Sunt autem Episcopi » per consecrationem; ergo dum consecrantur, jurisdictionem accipiunt... » Episcopus depositus et gradu dejectus non dicendus est pristinâ suâ potestate (etiam *jurisdictionis*) simpliciter et absolutè privatus, sed materia subtrahitur in quam potestas illa operari possit » (n. 25). — Et hæc quidem abstractio non tam per auctoritatem ecclesiasticam fiet quàm per principem civilem (quod sanè non paucis, ut puto, ex hodiernis *erastianismum* sapere videbitur : V. suprâ p. 82).

(1) V. ap. D. Patr. Murray : *De Eccl. Disp.* VI, n. 62.

(2) Hinc Anglicani non semel, imprimis autem W. Palmer, qui tandem Catholicus factus est. (V. *Revue cathol. de Louvain*, 1855, p. 312 et ss.), nihil intentatum reliquerunt ut sese à Græcis in tertiam partem agnosci facerent, imò et, de facto, *intercommunione*, ut aiunt, cum eis necterent; sed parùm huc usque profecerunt. V. D. J. Gondon, op. cit. p. 75-119. Cfr *Etudes des Jés.*, mai 1865, p. 84.

(3) Hinc schismaticus DD. Macaire (Mich. Boulgakof) « évêque de Vinitza et recteur de l'Acad. ecclés. de S. Pétersbourg » hoc profert principium ad discernendam veram Christi Ecclesiam : « La véritable Eglise » est celle qui conserve réellement et sans variation aucune la doctrine » infallible de l'ancienne Eglise œcumenique, et lui reste fidèle en tout

infallibilem indubiè fore si congregaretur Concilium verè œcumenicum (1). Utrùm verò tale haberi possit absque Patriarchatu Occidentis, i. e., Romano, multi saltem meritò dubitant (2). Unde satis patet ipsos Ecclesiam admittere non in tres ramos, ad instar Anglicanorum, sed in duos, unum videlicet Græcum, alterum verò Romanum, apud quos verus adhuc viget Episcopatus.

Verùm, in illo sive Anglicanorum sive Græcorum systemate, Ecclesia — 1 —, ex instituto Christi, esse deberet *societas*; et tamen — 2 — talis manere non posset; nec reverà — 3 — talis, de facto, mansisset: — quæ sanè repugnant.

Et quidem — 1 — Ecclesia, ex instituto Christi, esse deberet *societas*; nam *auctoritatem*, imò et auctoritatem supremam et infallibilem in eâ à Christo institutam admit-

» point. » (*Introd. à la Théol. orthodoxe*, trad. 1867, p. 567; vel ap. *Etudes des Jésuites*, t. II, 1857, p. 18)... « L'Eglise orthodoxe, pergit idem, a » consacré par des fêtes d'Eglise la mémoire des sept conciles œcuméniques; elle les exalte dans ses cantiques, comme les sept colonnes sur lesquelles la vérité de son orthodoxie repose inébranlable à tout vent » d'hérésie, et y professe hautement que, comme sept esprits reposent sur le Christ, au dire d'Isaïe, de même le Christ repose sur sept conciles avec le Père et l'Esprit divin. » *Introd.* p. 554; cfr et ap. P. Tondini: *Le Pape de Rome...* etc.. p. 218).

(1) Unde rursus Macaire (p. 573): « On pourrait indiquer encore un » moyen pour résoudre cette question: Laquelle des Eglises actuellement » existantes est l'Eglise orthodoxe? C'est une question qu'un nouveau concile œcumenique aurait plein droit de décider, s'il était convoqué à cet » effet; et il la déciderait certainement d'une manière infallible. Mais il » n'est pas nécessaire d'avoir recours à un semblable moyen: un nouveau » concile œcumenique convoqué et tenu légalement ne saurait donner à la » question posée une solution qui fût en désaccord avec les anciens conciles œcumeniques et la doctrine unanime des saints Pères; car à une » nouvelle assemblée assisterait également l'Esprit saint, qui fut l'auteur » de l'infaillibilité des précédentes... »

(2) V., post Palmer, cujus invocatur testimonium, R. P. Gagarin: *La Russie sera-t-elle catholique?* p. 52; vel ap. *Etudes des Jés.*, 1859, p. 68.

tunt: porrò, ubi Auctoritas, illic et debet esse Societas (suprà, p. 76).

Et ipsa tamen — 2 — *societas manere non posset*. Nulla enim manere potest societas nisi, in casu dissensus, pars superior, i. e., sive Princeps in monarchiâ, sive Optimum vel Civium majoritas in aristocratiâ vel democratiâ, habeat auctoritatem ex se sufficientem sive ad decernendum absolutè absque minoris partis consensu, sive etiam, ubi necesse judicaverit, ad hanc suâ auctoritatis parte exauctorandam, imò et è societate ejiciendam: secus quippe, per obsistentiam hujusce minoris partis, societas jam ab agendo in communi præpedietur ac fiet inutilis. — Atqui, juxtâ adversarios, superveniente aliquo in societate ecclesiasticâ dissensu, jam unaquæque pars suam secum auferret auctoritatis partem nec ab eâ per ullam Potestatem exauctorari posset: unde jam neutrâ ex parte auctoritas subsisteret plena, sicut oportet ad absolutè decernendum. — Imò et — 3 —, quùm id, juxta eos, acciderit tum in scissione Græcorum et Latinorum, tum rursus in scissione Anglicanorum et Romanorum, jam, de facto, pluribus abhinc sæculis, Ecclesia universalis desiit esse *societas*.

Porrò, — seclusis etiam probationibus positivis quas in Cap. II°, ubi *de sede auctoritatis*, attulimus, — quis admittebat Christum res ita disposuisse, nec in constitutione Ecclesiæ suæ præcavisse id quod, naturâ duce, sapiens quisque legislator in societate suâ præcavet?...

Ergo admittendum est quòd, in societate ecclesiasticâ quoque, Auctoritas, in casu dissensus, tota stabit ac remanebit ex parte superiori, i. e. (ne dicam *ex parte Papæ*, quia adversarii non Ecclesiam è jure divino monarchiam esse concederent) certè, vel in eorum placitis, *ex parte Majoritatis Episcoporum*, penès quos nempe Auctoritatem positam admittunt. Unde pars illa major semper supradictam auctoritatem per se, — velit, nolit Minoritas, —

plenè exercere poterit; imò et, in punitionem contumaciae, poterit hanc Minoritatem omni apud Ecclesiam jure privare atque ab ipsâ excludere Ecclesiâ. (Quid reipsâ factum sit, in Cap. seq. inquiretur).

Neque etiam ut auctoritas hæc ita plenè exerceatur, necesse est ullum convenire Concilium. Corpus enim episcopale plena suâ gaudet auctoritate non tantùm quando congregatur, uti, post Jansenistas, Anglicani nonnunquam volunt (1), sed etiam dum per terras dispersum suo munere fungitur, uti sæpe ostendimus, et ipsi Græci agnoscere videntur (2).

Ergo denique fieri non potest ut duæ vel tres communionis ab invicem divisæ, sicuti sunt Anglicana, Græca atque Romana, simul haberi debeant tanquam Ecclesiæ partes necessariae; proindeque systema *Via Medie* aut quodlibet ejusdem modi nullo modo admitti potest.

Aliunde, neque systema Juris aut aliquod huic affine :

Ergo, summam, omnia rejicienda sunt systemata quæ Ecclesiam è pluribus communionibus nulli Auctoritati communi, sive de jure, sive de facto, subjectis componi volunt (3). — Igitur

86. — Quomodo determinetur quinam habendi sint de Ecclesiâ ? — Duplici præcipuè sensu quæri potest quinam pertineant ad Ecclesiam. Quæri potest nempe I^o quinam *subjiciantur Ecclesiæ legibus*; quæri potest II° quinam *participent ejus juribus ac privilegiis*.

Porro ad I^{am} respondetur omnes et solos baptizatos Ecclesiæ legibus propriè subjici : *solos* quidem; etsi enim omnes homines teneantur Ecclesiam quàm primùm ingredi ubi eam sufficienter noverint (V. suprâ n. 79), Ec-

(1) V. de his Em. Manning, archiep. Westm., ap. D. J. Gondon, op. cit. p. 52.

(2) Cfr Macaire, in op. suprâ cit., § 140, p. 556 et ss.

(3) Cfr S. August. : *De Unit. Eccl.*, c. iv.

clesia tamen, ut ex communi Christianorum Traditione constat, illos nunquam sibi à Christo subditos habuit, nec consequenter suis legibus positivis adstringere intendit antequàm, per Baptismum, characterem Christianorum et aptitudinem ad alia Sacramenta susceperint : ideòque Baptismus dici solet *janua Ecclesiæ* (1), nec ipsi etiam catechumeni, qui fidem jam habent Ecclesiæ, ipsius tamen positivis legibus tenentur nisi *per accidens* (2). — Omnes autem homines qui Baptismi characterem adepti sunt, jam Ecclesia suis cujuscumque modi legibus adstrictos tenet, etiamsi ab eâ separatos se habeant; illa enim jus in eos è Baptismate acquisitum servat, neque, de facto, intendit eos eximere à legibus saltem ante consummatam eorum separationem latis ac promulgatis (3). Imò et eos quos ipsa à se excommunicat, omnibus quidem juribus ac privilegiis ecclesiasticis privat, non autem ideo ab obligationibus eximit quas adhuc implere possunt : unde assimilandi sunt, ut ita dicam, non tam *expulsis* quàm *civili-ter mortuis*, quales videre erat è jure civili Galliæ non ita pridem apud nos.

Igitur intelligere est quonam sensu nonnulli theologi omnem baptizatum, etamsi schismaticum, hæreticum, apostatam, vel excommunicatum, dixerint esse semper de Ecclesiâ; ad ipsam quippe adhuc aliquatenus pertinet *passivè*, utpote ipsius adhuc legibus obstrictus (4). — Verùm,

(1) Hinc Conc. Trident., Sess. XIV *De Pœnit.* c. ii, : « Ecclesia in neminem judicium exercet, qui non prius in ipsam per Baptismi januam fuerit ingressus. » — Et V. Suarez *De Leg.* l. IV. c. xix, 2; ap. Migne *Theol.*, t. XII, p. 883.

(2) V. *Prælect. juris Canon. S. Sulpitii*, t. II, n. 309.

(3) Id. *ibid.* n. 308 in fine.

(4) Cæteri verò Theologi communiter tales homines non de Ecclesiâ dicunt, nec tamen inter se perfectè concordant circa eos qui dicendi vel non dicendi sint de Ecclesiâ : unde « mira profectò existit hæc de re opinio- num varietas » ut observat D. R. de M. (*Instit. juris canon. Atrebat.*,

quia ad scopum nostrum multò potiùs spectat invenire eos qui ad Ecclesiam pertinent *activè* uti modò exponetur, statim respondendum est

Ad II^{um} quæstionis propositæ sensum, quinam scilicet juribus ac privilegiis Ecclesiæ planè participant. — Hic porrò, ubi probatum est Ecclesiam esse *societatem*, non esse potest ambigendi locus. In omni enim societate, Auctoritatis huic societati præsentis est determinare conditiones necessarias ut quisque, pro suo statu, juribus ac privilegiis societatis participandi jus habeat. Rursùs autem alias istarum conditionum ita determinare potest ut quisque eas infringens *mereatur* iis juribus ac privilegiis privari, — vel etiam ut iis *ipso facto* privetur. Porro item omninò in Ecclesià: in quâ nempe Auctoritas suprema omnibus Ecclesiæ jura ac privilegia participare volentibus certa quædam puncta fidei ac disciplinæ tenenda determinat, sed alia quidem ita ut quis ea negligens vel rejiciens mereatur quidem Ecclesiæ juribus ac privilegiis pro suâ parte privari, non tamen ipso facto privetur (1), — alia autem

t. I, p. 120), qui fusioem in hoc expositionem Suarezii (*De Fide* Disp. IX, S. I, n. 13 et ss.) ita resumit: « Alii (de quibus modò), ut Cajetanus et » Alph. à Castro, includunt in Corpore Ecclesiæ *excommunicatos* etiam » denunciatos et vitandos, *schismaticos* pariter, quin et *hæreticos* ipsos, » nihil aliud pro formâ Corporis Ecclesiæ admittentes quàm baptismum. » Alii, ex quibus Suarez et plures cum eo, includunt *excommunicatos* et » *schismaticos*, excludunt verò *hæreticos*. Alii excludunt *hæreticos* et *schis-* » *maticos*, non autem *excommunicatos*. Postremi tandem et istos exclu- » dunt, ac proinde à Corpore Ecclesiæ separant simul et *hæreticos*, et *schis-* » *maticos*, et *excommunicatos* vitandos. Horum fortè hodie opinio est com- » muniior in Ecclesià. » — Cæterum hanc *magis de modo loquendi quàm* *de re* quæstionem esse rectè observat Suarez, locò cit., n. 14.

(1) Ad hanc categoriam nobis videntur accensendæ, etiamsi in iis excommunicatio *ferendæ sententiæ* non exprimitur, omnes illæ doctrinæ quas sive S. Pontifex declarat, sive tota Ecclesia docens prædicat omni Ecclesiæ membro esse tenendas necessariò tanquam revelatas, non adjectâ tamen excommunicatione ipso facto adversùs contradicentes (Cfr suprà, p. 140, etc.); itemque omnes Contradictoriæ earum Propositionum quæ damnantur

ita ut illa contemnens ipso facto omnibus iis juribus ac privilegiis privetur, — saltem quatenùs sibi utilibus.

Nota : Dico : ... *saltem quatenùs sibi utilibus*; nam, si qua in utilitatem aliorum habeat exercenda, putâ jurisdictionem aliquam, plurimi theologi censent illa ab eo *validè* exerceri posse usquedùm illius ab Ecclesiâ excorporatio *authenticè* constiterit per declarationem seu, ut aiunt, *denuntiationem* à judice competente factam (1);

non quidem ut *hæreticæ*, (quod semper anathema ipso facto involvit), sed cum aliquâ qualificatione infra hæresim (V. p. 242).

Cæterùm, etiamsi Ecclesia ne minimum quidem tulerit iudicium circa doctrinas quæ aliunde ad Revelationem pertinere videntur, non ideò cuique coram Deo licebit sese circa eas planè indifferentem gerere. Neque certè absque peccato erunt ii saltem quorum officio interest, si de iis vera investigare non curant. Maximè autem, nemini licebit, ubi quid in iis verè revelatum sit, clarè perspexerit, illud negare vel adulterare; ita enim fiet *hæreticus*, ut aiunt, *in foro Dei* (V. Suarez et Montaigne, ap. Migne *Theol.*, t. I, p. 1462). Sed tantùm non ideò dici posset *hæreticus in foro Ecclesiæ*, imò nec ullâ notâ infamari, si Ecclesia nullam reapse in hoc decreverit.

Ex his principiis patet verus sensus illius adagii satis vulgati: « *In necessariis unitas; in dubiis libertas; in omnibus caritas.* » — Ex his etiam D. Emery, ut videre est in ejus *Vita*, tempore *Revolutionis Gallicæ*, inter varia quæ tunc edicta sunt successivè juramenta, distinguendum censebat: alia nempe iudicabat fidei Ecclesiæ contraria, quæ proinde nec ipse dabat, nec dantes pro Catholicis ampliùs habebat; alia autem non contra fidem Ecclesiæ censebat sed tantùm contra conscientiam suam privatam, quæ proinde ipse non dabat, sed dantes non adversùs Ecclesiam rebelles habebat: alia demum nec fidei Ecclesiæ nec conscientiæ suæ æstimabat repugnare, et hæc proinde dari suadebat et ipse, ubi erat opus, dabat.

(1) Namque, ut argumentatur Verricelli ad probandum *Hæreticum* vel *Schismaticum*, etiam notorium, non esse ante sententiam declarationem criminis *vitandum*, ad sensum juris, i. e., tanquam jurisdictione privatum (*Tr. de apostolicis Missionibus*, 1656, tit. IX, q. CLXIV, 9): « Alioquin » magna sæpe in ecclesiâ oriretur confusio; non enim semper talis est notorietas hæresis vel schismatis ut multi rationabiliter non possint de delicto dubitare: quare magna esset populi confusio; nam alii putarent » vitandum esse Episcopum, tanquam notorium hæreticum; alii negarent » esse notorium; quare neque vitandum. Ergo indistinctè dicendum est, » ante sententiam, Episcopum non esse relinquendum. » — Et ita communi-

— sed non tamen *licitè* (1) : unde, etsi tales homines jurisdictionem, si quam habebant, servent, in favorem aliorum, usque ad sententiam excommunicationis ipsorum declaratoriam, ideòque possint adhuc aliquo sensu dici *de Ecclesià* (2), imò et haberi ut partes illius *activæ*, minimè tamen sese gerere possunt ut partes illius *necessarias* (3).

Summatim igitur, ii omnes et soli ita de Ecclesià dici possunt ut ejus juribus ac privilegiis planè participant, qui ea tenent saltem sive fidei sive disciplinæ puncta quæ Auctoritas Ecclesiæ suprema teneri præcipit sub pœnâ excommunicationis ipso facto incurrendâ (4).

ter Doctores. V. Suarez : *De Fide*, D. XXI, s. v, 14 ; De Lugo, it., D. XXIII, 148 ; Regnier : *De Eccl.*, ap. Migne *Theol.* T. IV, p. 1084 contra quosdam ; etc. — Imò et ante celebrem Martini V Constit. *Ad evitanda scandala...*, quæ disciplinam hanc expressè admisit et magis præcisè determinavit, ita jam Ivo Carnotensis : «... De subjectis quoque idem sentimus, quia » non debent deserere prælatos suos, nisi priùs eos viderint publicè damnatos aut nominatim excommunicatos. » (*Epist.* 186, *Laurentio...* ; ap. Migne *Patrol. lat.* T. CLXII, p. 185.) — Cfr et alios ap. Verricelli, l. cit.

(1) V. ap. Migne *Theol.* T. XVII, Collet : *De Censuris*, p. 131 ; t. XVIII, Pauwels : *De casibus reservatis*, p. 1459 ; — etc.

(2) Ita Perrone : *De verâ Relig.*, S. II, n. 196 ; ap. Migne *Theol.* T. VI, p. 1215 : — è contrâ Regnier, *ibid.* l. modo cit.

(3) Et verò, — etsi episcopis, v. g., in hoc abnormi statu, ea quæ sui muneris sunt, nihilominùs agentibus gratia et assistentia Christi non denegarentur (quippe quæ non à sanctitate ministrorum pendent), — ipsi tamen, quamdium manent in hoc statu, ab agendo abstinere deberent, ne *Deum faciant servire peccatis suis* (Is. XLIII, 24). Et profectò, si abstineant, assistentia Christi in reliquum Corpus episcopali tota refundetur, ita ut gesta absque eis valeant æquè ac si egissent. Unde, si episcopi in tali statu manentes veniant ad Concilium, peccabunt, sed vox eorum valebit : si autem non veniant, Concilium non minùs plenâ infallibilitate gaudebit. — Etenim, — præterquàm quòd nonnisi minori erunt numero, — accidere certè non potest ut Ecclesia incapax agendi fiat ob malam dispositionem eorum. — Imò nec video cur Ecclesia eos invitare teneretur quos è publicâ notorietate scit non posse suam invitationem absque peccato exsequi. Attamen, ex maternâ profectò et sapienti œconomia, illos invitare solet. V. in *Appendice XVI*, ubi quædam harum observationum applicatio ad Græcos esse poterit.

(4) Qui autem ea tenere recusat, dicitur *apostata* (*απο-ιστημι*, *absisto*),

87. — Hoc autem posito, jam Ecclesiæ ita intellectæ dari potest illa definitio completa ac propria quam dudum promissimus (suprà, n. 10, p. 16). Sit igitur

Ecclesiæ definitio (ex Bellarmino : *Controv.* T. II : *De Conciliis et Ecclesià*, l. III, c. II, n. 9 ; et Catechismis passim apud Catholicos vulgatis) : « Cœtus hominum ejusdem Christianæ fidei professione, et eorundem Sacramentorum communionem colligatus, sub regimine legum timorum Pastorum, ac præcipuè unius Christi in terris » vicarii, Petri Apostoli successoris. »

Tali porrò cœtui illa imprimis convenit *societatis* notio quam demonstravimus in conceptu Ecclesiæ primariam ac fundamentalem esse et sufficere ad revincendos omnes qui, *syncretistarum* more, cum eâ confundi vellent et tamen auctoritatem ejus recusarent.

Exhinc autem apprimè etiam conveniunt **quatuor Notæ secundariæ** ab omni quidem antiquitate, maximè autem à Conc. C. P. gen. II assignatæ, hocce nempe articulo Symboli : « *Credo in unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam* » (1). Quas et nos, ordine paululùm im-

si omnem abneget fidem in Christum ; — *hæreticus* (*αἱρεω*, *seligo*), si quædam tantùm rejiciat puncta doctrinæ Christi ab Ecclesià propositæ ; — *schismaticus* (*σχίζω*, *scindo*), si obedientiam tantùm Auctoritati in Ecclesià constitutæ prorsùs renuat, non autem divinam illius institutionem denegat, nam, ubi ad id devenit, sicuti mox fieri solet (V. S. Hieron. *Comment. in Tit.* III, 11), jam fit propriè hæreticus, etiamsi nonnunquam nomen *schismatici* simpliciter ei continetur, ut fit in Græcos. Schisma etiam *materiale* tantùm adesset, si quis divinam Auctoritatis institutionem aliunde profitens, submissionem actualibus hujus Auctoritatis depositariis eo tantùm denegaret quòd ipsam non putaret eis, de facto, legitimè transmissam. Hujusmodi quid adfuit in *Magno*, ut aiunt, *Occidentis Schismate*. — Observandum est insuper quod, etsi schisma propriè efficiatur per recusationem absolutam submissionis erga legitimos Ecclesiæ Pastores, expressiùs adhuc declaratur per adhesionem aliis pastoribus sive jam existentibus sive de novo creatis. Unde id solet haberi tanquam schismatis consummatio.

(1) Plures vel pauciores Ecclesiæ notas indicatas invenire est tum apud

mutato, prout materia se dedit, jam suis locis explicavimus, hic autem simul uno quasi conspectu ponere juvat (1). Sit igitur

I° *Unitas*, — non modò quatenùs vera Christi Ecclesia *unam tantùm societatem* efformare debet, uti suprà probavimus (n. 57, p. 215), — sed et consequenter quatenùs debet *unam eandemque doctrinam* tota profiteri, *unam eandemque legem* tota servare in omnibus punctis quæ ab Auctoritate apud eam vigente ita teneri ac servari jubentur.

Hinc observare est non, ad unitatem veræ Ecclesiæ necessariam, satis esse *unitatem facti*, sicuti ferè quivis sectariorum cœtus apud se allegare posset, consensionem scilicet fortuitam in pluribus paucioribusve punctis fidei

S. Optatum : *De schism. Donat.* l. II; — tum apud S. August. : *Contra Epist. Fundamenti*, c. IV; — tum apud quosdam alios sive Patres sive Theologos, quos cit. V. ap. Bellarmin. loc. cit. c. III, qui et ipse quindecim allegat. Imò est quidam auctor, Bozius, presb. Oratorii Rom., (*De Signis Ecclesiæ Dei*, 1626) qui 100 enumerat, varia nempe elementa variosque respectus uniuscujusque notæ, maximè autem Sanctitatis, pro totidem Notis distinctis assumens. Quotquot verò numerentur, ut observat Bellarminus, ad quatuor supradictas semper reduci possunt.

Protestantes etiam, maximè ubi non de universali, prout illam intelligunt, Ecclesiâ agitur (V. suprà p. 297), sed tantùm de particulari cui adhæreant, Ecclesiâ seu communione, suas quoque proferre allaborant notas. Quas generatim consistere dicunt in *purâ verbi divini prædicatione, rectâ disciplinæ ecclesiasticæ administratione et legitimâ Sacramentorum dispensatione* (cfr varias eorum fidei Confessiones, ap. Veron : *Meth. de Controverse*, 2° P., p. 270 et ss., et V. ipsum Lutherum, cit. ap. Mœhler : *Symbolique*, t. II, p. 112), consequenter nimirum ad modum quo Ecclesiam sibi fingunt (V. suprà n. 8 et ss.). Unde non aliter eos in hoc refutari posse putamus quàm si priùs ostenderit, sicuti facere satagemus, non *Ecclesiam ex his omnibus eligendam esse, sed hæc omnia ab Ecclesiâ esse nobis accipienda.*

(1) Hic minimè necessarium ducimus abire in distinctiones logomachii frequentes circa notas *negativas* vel *positivas, sufficientes, vel insufficientes*... Hæc enim omnia ex se patebunt; aut certè, si vis, cfr *Tr. de verâ Reliq.*, P. 1^a c. IV.

et disciplinæ, sed non fundatam in *unitate juris*, ut aiunt theologi, i. e., in determinationibus alicujus Auctoritatis supremæ et irrefragabilis : quæ nempe, ut in toto Tractatu abundè probatum est, omnis ecclesiasticæ unitatis primarium manet ac necessarium fundamentum (1). — Unde nota hæc potest reapse sufficere contra quemlibet cœtum qui talem Auctoritatem, *de jure*, non admittit vel, *de facto*, non sequitur.

Quia verò *absolutè* fieri posset ut aliqua falsa Ecclesia talem etiam apud se Auctoritatem fingeret et ejus aliquandiu saltem determinationes sequi unanimiter videretur, ideò necesse erit aliam proferri notam veræ Ecclesiæ essentialiter et exclusivè propriam : qualis profectò erit

II° *Apostolicitas*, in hoc scilicet consistens quòd vera Christi Ecclesia semper debet edoceri ac gubernari per Pastores *missionem ab Apostolis* habentes non interruptam cum *consensu perseveranti successoris Petri*, utpote Ecclesiæ Centri atque Capitis (V. suprà, n. 58, p. 216). — Quæ nota semper ex se decisiva erit contra quodcumque adversariorum genus, sive *separatistas* sive *syncretistas* se ferant (2).

(1) Hinc theologos illos probare non possumus qui, antequàm de Auctoritate supremâ et infallibili quidquam dixerint, *unitatem facti* tanquam in Ecclesiâ necessariam statim reclamant, nec tamen dicere possunt in quo consistat, aut cur ipsi Catholici in quibusdam punctis inter se liberè dissentiant, — nisi tandem ad *Auctoritatem* recurrerint... Quidni igitur ab hæc primùm stabiliendâ inceperint, unde cætera quæque fluunt ac determinantur?... (Cfr dicta in *Præfatione*).

(2) Quidam etiam Theologi huic *apostolicitati*, ut aiunt, *regiminis* addunt *apostolicitatem doctrinæ*, satagentes nimirum, sive per Discussionem sive per Præscriptionem, probare eandem nunc esse Ecclesiæ doctrinam quàm quæ Apostolorum fuit : nec defuere quidem eruditi viri qui eâ viâ ad veram Christi Ecclesiam deducti sunt. Ita præ cæteris doctissimus P. Newman, ubi nempe comperit eas quæ ipsi in Catholicismo apparebant ab Apostolicis doctrinis differentiæ, non esse nisi *evolutiones* illarum omninò legitimas. (V. ipsius opus : *Essai sur le développement de la doctr.*

Duæ tamen aliæ notæ adhuc adduntur, *ad abundantiam juris*, sed quæ *per se* parùm valebunt contra *syncretistas*, ut postea observare erit. — Sic

III° *Catholicitas*, ex quâ nempe vera Christi Ecclesia *extensionem* semper habere debet aliquatenus *universalem* et qualibet aliâ christiani nominis *communione præstantiorem*, — prout supra exposuimus (nn. 72 et 73, p. 267 et ss.) (1). — Item

IV° *Sanctitas*, ex quâ nempe vera Christi Ecclesia 1° *sancta* præ cæteris apparere debet in doctrinâ, legibus ac Sacramentis (2), et 2° *maiores* reverâ quàm quælibet alia præ se ferre *sanctitatis fructus*, imò verisimiliter et 3° *miracula*.

Observatio circa Catholicitatem et Sanctitatem: — Duæ illæ posteriores notæ primas reapse in aperceptione veræ Ecclesiæ agunt partes; extraneorum enim oculi Catholicitate primùm percelluntur (V. supra n. 72, p. 271), sicut et cor Sanctitate attrahitur (p. 278). Et ipsæ quidem

chrét.) Verùm tamen hæc methodus, ubi non in solâ Ecclesiæ quæstione instituitur, sed ad omnia doctrinæ puncta applicatur, non est reapse nisi methodus *privati examinis*, et *Ecclesiam è doctrinâ eligi* facit; ideoque non communi hominum captui ac necessitati accommodata est, nec proinde nota, qualem quærimus, ad inveniendam Ecclesiam haberi potest.

(1) Quidam huic *catholicitati*, ut aiunt, *loci* addunt *catholicitatem* etiam *temporis*, tum *doctrinæ* (Cfr S. Cyrill. Hierosol. loco supra cit. p. 60). Verùm eæ recidunt in perpetuitatem et infallibilitatem nec notæ propriè haberi possunt.

(2) Non inde sequitur *Ecclesiam è doctrinâ eligi*, ad sensum Protestantium (V. supra, n. 8); non enim quærimus *directè* è Scripturâ aut Traditione an doctrina reverâ prolata sit à Christo; sed quærimus tantùm è recto animi sensu an appareat non indigna Deo, pia, utilis...; quod quidem ad *indirectam* quamdam ducere potest præensionem, imò, si cum effectibus sumatur, ad certitudinem quamdam moralem de divinâ illius origine (prout expositum est in *Tr. de verâ Relig.* P. 2^a, s. 1^a; et cfr adnotata in *Præfat.* p. xiii); sed minimè necesse est ad præsentem hujusce notæ scopum, ut huc usque *per se* pertingat.

veram Christi Ecclesiam distinguere sufficerent à sectis *separatistis*, quarum nempe unaquæquæ dum sese singulatim Christi Ecclesiam dicit, eo sufficienter refellitur quòd veræ Christi Ecclesiæ neque Catholicitatem neque Sanctitatem æquare potest. — Non autem æquè valebunt adversùs sectas *syncretistas*; quarum unaquæque non sese singulatim Ecclesiam prædicat, sed tantùm Ecclesiæ partem non forsàn maximè extensam nec etiam maximè sanctam, sed participem tamen extensionis et sanctitatis cæterarum partium præsertimque magnæ communionis Romanæ (1); ideoque cum iis unam efformare contendit Sanctitatis summam, et Catholicitatem nostrâ, ut ita dicam, catholicioram.

Contra has igitur sectas probandum est nos quidem, etiam absque eis, Catholicitatem et Sanctitatem sufficientem ac præminentem habere, ipsas autem non posse unam nobiscum Ecclesiam dici, nec proinde nostram participare Catholicitatem et Sanctitatem. Hoc autem vix probari potest quin probetur ipsas essentialem Ecclesiæ Unitatem et Apostolicitatem non servasse. Argumentatio igitur deducta è Catholicitate et Sanctitate est veluti gladius quo feriri vix potest hostis nisi jam aliunde occisus.

(1) Huc cfr epistolam quamdam D. Pusey circa conversionem D. Newman, ap. J. Gondon: *Conversion de 60 ministres anglicans* etc., p. 136 et ss.